

Pasívna legitímácia pri zásahoch do cti, dôstojnosti a dobrej povesti výrokmí osôb použitých pri informovaní o výkone verejnej moci

(2. časť)

Kerecman, P.*

KERECMAN, P.: Pasívna legitímácia pri zásahoch do cti, dôstojnosti a dobrej povesti výrokmí osôb použitých pri informovaní o výkone verejnej moci *(2. časť)*. Právny obzor, 104, 2021, č. 4, s. 291 – 305.

Passive legitimation in cases of damage to the honour, dignity and good name by statements of persons, used for informing about the exercise of public power (Part 2). Honour, dignity or good name can be also damaged by statements of constitutional actors, spokespersons of the state authorities, or by the content of their press releases that are issued to the media in the process of informing about the exercise of public power. The media that spread such information are not responsible for their veracity and therefore it is necessary to reliably determine the entity liable for such damage. The Czech judicial practice offers solutions that are different from those offered by the Slovak judicial practice. It concludes that informing about the exercise of public power is part of the exercise of public power and that provision of information about the exercise of public power to the media should be regarded as an official procedure that is incorrect if provided information proves to be false. This leads to the conclusion that the state, rather than its authority, is liable for damage to the honour, dignity or good name. Liability should be assessed according to a special norm regulating liability of the state for damage caused in the exercise of public power. Liability of the used person will be assessed according to the provisions on the protection of personality in the Civil Code only in case of an excess (abuse?). These conclusions of the Czech judicial practice are convincing and can inspire also the Slovak judicial practice, provided that similar legal provisions are applied. Unambiguous solution of passive objective legitimation in these cases is the prerequisite of an effective protection of the fundamental right to preservation of human dignity, personal honour and good name.

Key words: exercise of public power; personality rights; responsibility for acts of the used person; compensation for non-material damage

V. Zásahy do cti, dôstojnosti alebo dobrej povesti výrokmí štátom použitých osôb v rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu Českej republiky

Česká súdna prax pristúpila k rozhodovaniu sporov, v ktorých sa žalobcovia domáhajú náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do cti, dôstojnosti alebo dobrej povesti obsahom informácií poskytnutých masovým médiám hovorcami či predstaviteľmi

* JUDr. Peter K e r e c m a n, Ústav štátu a práva SAV; advokát.

štátu, pri informovaní o výkone verejnej moci, odlišne než Najvyšší súd Slovenskej republiky. Najprv si totiž položila otázku, či výroky hovorcov a iných predstaviteľovi štátu o činnosti štátu a jeho orgánov sú alebo nie sú súčasťou výkonu verejnej moci, aby tak mohla uzavrieť, či na právne posúdenie takýchto žalôb je namieste použiť ustanovenia o náhrade nemajetkovej ujmy Občianskeho zákonníka alebo zákona č. 82/1998 Sb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (ďalej len zák. č. 82/1998 Sb.)¹.

Medzníkom vývoja českej právnej úpravy bolo nadobudnutie účinnosti zák. č. 160/2006 Sb., ktorý umožnil odškodňovať i nemajetkovú ujmu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (§ 31a). Súdna prax zakrátko vyriešila otázku posudzovania žalôb o ochranu osobnosti, ktorými sa žalobcovia dovedy snažili domáhať náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej (najmä) väzbou či nezákonným rozhodnutím. Vo vzťahu k väzbe z rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky² vyplynulo, že primerané zadosťučinenie za nemajetkovú ujmu spôsobenú rozhodnutím o väzbe (treste) vydaným pred touto novelou možno priznať priamou aplikáciou čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, no vo vzťahu k rozhodnutiu o väzbe vydanému po nadobudnutí účinnosti tejto novely treba postupovať podľa § 31a zák. č. 82/1998 Sb., pričom takýto nárok nemožno posudzovať ani priznať podľa § 11 a nasl. OZ ako nárok vyplývajúci z ochrany osobnosti. Zakrátko po nadobudnutí účinnosti tejto novely bolo ustálené³ i to, že podľa rovnakého ustanovenia (§ 31a zák. č. 82/1998 Sb.) je potrebné posudzovať náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej aj (inými) nezákonnými rozhodnutiami, ako aj nesprávnym úradným postupom orgánov štátu⁴, a vyslovený bol i záver, podľa ktorého špecialita zák. č. 82/1998 Sb. k Občianskemu zákonníku a jeho ustanoveniam o ochrane osobnosti vylučuje aplikáciu ustanovení o ochrane osobnosti na odškodňovanie morálnej ujmy v prípadoch, ktoré zasahuje zák. č. 82/1998 Sb.

Česká súdna prax zároveň výslovne uzavrela, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je založený nielen v Občianskom zákonníku, ale aj v zákone o zodpovednosti za výkon verejnej moci (§ 31a zák. č. 82/1998 Sb.), pričom jeho povaha je odvodená z rovnakého východiska ako všeobecný nárok na ochranu pred zásahmi do osobnostných

¹ Tento zákon je založený na obdobných východiskách ako slovenská právna úprava. Podľa jeho § 1 ods. 1 štát zodpovedá za podmienok stanovených týmto zákonom za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Podľa § 1 ods. 3 štát hradí za podmienok stanovených týmto zákonom tiež vzniknutú nemajetkovú ujmu. Podľa § 3 ods. 1 štát zodpovedá za škodu, ktorú spôsobili a/ štátne orgány, b/ právnické a fyzické osoby pri výkone štátnej správy, ktorý im bola zverená zákonom alebo na základe zákona (...). Podľa § 5 ods. 1 štát zodpovedá za podmienok stanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená (...) b/ nesprávnym úradným postupom. Podľa § 31a ods. 1 bez ohľadu na to, či bola (...) nesprávnym úradným postupom spôsobená škoda, poskytuje sa podľa tohto zákona tiež primerané zadosťučinenie za vzniknutú nemajetkovú ujmu. Podľa § 31a ods. 2 zadosťučinenie sa poskytuje v peniazoch, ak nemajetkovú ujmu nebolo možné nahradiť inak a samotné konštatovanie porušenia práva by sa nejavilo ako dostačujúce.

² Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok veľkého senátu sp. zn. 31 Cdo 3916/2008 z 11. 5. 2011 (Rč. 125/2011).

³ Napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 1191/2008 zo 14. 4. 2009.

⁴ Napr.: VLK, V. Otvára sa nový priestor pro odškodňování morální újmy při zásazích státu? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2010, s. 49 – 53.

práv, teda ide o odčinenie ich nepriaznivých dosahov do osobnostnej sféry poškodeného zasahujúcimi predovšetkým jeho česť, vážnosť, dôstojnosť, ale aj súkromie⁵.

Paralelne sa zaoberala i problémom excesov pri výrokoch osôb konajúcich za právnické osoby vrátane predsedov politických strán⁶, ktorí boli zároveň i ústavnými činiteľmi⁷. Postupne sa vyvinula ustálená súdna prax posudzovania odškodňovania zásahov do cti, dôstojnosti a dobrej povesti výrokmí, správami hovorcov a predstaviteľov štátu.

a/ Zodpovednosť za obsah správy Českej obchodnej inšpekcie poskytnutej médiám⁸

Česká obchodná inšpekcia po tom, čo odobrala na náhodne vybraných čerpacích staniách vzorky benzínu a nechala ich kvalitu posúdiť štátnemu skúšobnému ústavu, uviedla v správe poskytnutej médiám o benzíne predávanom na čerpacej stanici žalobcu, že nevyhovuje norme, čo vyvolávalo dojem, že benzín môže poškodiť motor motorového vozidla. Žalovaným bola Česká republika – Ministerstvo priemyslu a obchodu Českej republiky a predmetom konania ušlý zisk žalobcu z predaja benzínu za konkrétne obdobie spôsobený poklesom tržieb v dôsledku uverejnenia tejto informácie. Okresný súd informáciu považoval za zavádzajúcu, vec právne posúdil podľa zák. č. 58/1969 Zb. a zverejnenie neúplných a zavádzajúcich informácií označil za nesprávny úradný postup

⁵ Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 25 Cdo 705/2019 z 23. 3. 2020, bod 7 (Rč. 97/2021).

⁶ Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 2712/2005 z 22. 6. 2006; Zásah do práva na ochranu osobnosti spôsobený predsedom politickej strany a zodpovednosť strany. *Právni rozhledy*, č. 23/2006, s. 864 – 865. V tejto veci najvyšší súd konštatoval, že „*ak vysloví predseda politickej strany názor na určitú udalosť a nejde o názor prijatý oprávneným orgánom politickej strany, zodpovedá za takto spôsobený neoprávnený zásah do osobnostných práv sám predseda politickej strany, nie však politická strana*“. Išlo o žalobu o ochranu osobnosti proti predsedovi politickej strany (Strany zelených), ktorý o žalobcovi v rozhovore pre médiá uviedol, že „*písal na zákazku rôznych priemyselných lobby*“. Prvostupňový súd žalobe vyhovel, odvolací súd jeho rozhodnutie zmenil a žalobu zamietol a to s odôvodnením, že žalovaný výrok predniesol ako predseda politickej strany v rámci výkonu svojej funkcie (per analogiam § 420 ods. 2 OZ), pričom nešlo o vybočenie z výkonu funkcie predsedu strany. Dovolací súd rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu. Konštatoval, že odvolací súd správne analogicky vec posudzoval podľa § 420 ods. 2 OZ: „*Ak bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, pričíta sa za použitia analógie § 420 ods. 2 v spojení s § 853 OZ neoprávnený zásah právnickej osobe. To však platí iba za predpokladu, že právnická osoba takúto fyzickú osobu použila vedome a takáto osoba vedome konala, bola požitá za právnickú osobu v rámci poverenia vymedzenou činnosťou. Ak je však na základe zhodnotenia všetkých okolností konkrétneho prípadu – predovšetkým z hľadiska miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu činnosti na mieste záver, že sa činnosť použitej osoby už nediala v rámci poverenia vymedzenou činnosťou, ale išlo o vybočenie z tohto rámca, o konanie z vlastnej iniciatívy a vo vlastnom záujme, postihujú občianskoprávne sankcie podľa § 13 už priamo túto použitú fyzickú osobu*“. V tomto prípade dovolací súd dospel k záveru, že predmetný výrok žalovaného nebol názorom prijatým oprávneným orgánom politickej strany.

⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 79/2001 z 29. 11. 2001. Žalovanou bola politická strana (ČSSD) a žalobca sa proti nej domáhal ochrany osobnosti za výrok jej predsedu a zároveň predsedu vlády pre médiá („*Nechci byť nezdvorný, ale obávám sa, že jakýsi vyžírka, ktorý kdysi stvoril logo soc. dem. někdy začátkem 90. let, dospěl po našem vítězství ve volbách k tomu, že na tom může vydělat*“). Odvolací i dovolací súd zhodne uzavreli, že predseda strany tento výrok nepredniesol ani ako predseda vlády a ani ako predseda žalovanej strany – vyjadroval iba názor svoj a tento výrok je vybočením z rámca povinností a oprávnení predsedu žalovanej strany. Preto žalovaná strana nemôže niesť za výrok svojho predsedu zodpovednosť a preto nie je v tejto veci pasívne legitimovaná.

⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25 Cdo 2840/2004 z 20. 12. 2006.

Českej obchodnej inšpekcie, ktorý viedol v príčinnej súvislosti k preukázateľnému zníženiu príjmov žalobcu v žalovanom období, za ktorý zodpovedá štát. Odvolací súd jeho rozhodnutie potvrdil, keď sa stotožnil aj s právnym záverom, podľa ktorého „*zverejnenie neoverených, nevierohodných, nesprávnych a nepravdivých informácií Českou obchodnou inšpekciou, ktoré nezodpovedali skutočnosti, je nesprávnym úradným postupom, za ktorý zodpovedá štát; štát sa nemôže zbaviť zodpovednosti za takto spôsobenú škodu s poukazom na tvrdené pochybenie iného subjektu, z podkladov ktorého vychádzal.*“⁹ Dovolací súd dovolanie odmietol.

b/ Výroky ministra zdravotníctva a jeho osobná zodpovednosť za ich obsah¹⁰

V tejto veci sa právnická osoba (prevádzkujúca nešťátne zdravotnícke zariadenie) domáhala ochrany pred neoprávneným zásahom do dobrej povesti a vydania rozsudku, ktorým bude určené, že žalovaný minister (zdravotníctva) do nej neoprávnene zasiahol výrokom, podľa ktorého „*hospodárila veľmi zvláštnym spôsobom, čo bude mať súdnu dohru*“ a žalobcovi bude priznané primerané zadosťučinenie v peniazoch. Súd prvého stupňa žalobu v jej určovacom výroku zamietol, no žalobcovi priznal primerané zadosťučinenie. Vyslovil názor, že výrokom žalovaného ministra bola skutočne dobrá povesť žalobcu poškodená. Uzavrel, že minister bol v spore pasívne legitimovaný, pretože svoj výrok nevyslovil v súvislosti s výkonom svojej funkcie a nevyslovil ho ani na základe šetrenia ministerstva zdravotníctva. Odvolací súd rozhodnutie zmenil a žalobu zamietol. Uzavrel, že žalovaný v spore nie je pasívne vecne legitimovaný s odkazom na potrebu analogickej aplikácie § 420 ods. 2 OZ a poukázal aj na čl. 17 ods. 5 Listiny ukladajúci štátnym orgánom povinnosť primeraným spôsobom poskytovať verejnosti informácie o svojej činnosti. Podľa jeho názoru žalovaný sporný výrok vyslovil v rámci odpovede na otázku novinára položenú žalovanému ako ministrom pri jeho pracovnej (nie súkromnej) ceste, keď ho novinár žiadal o poskytnutie informácií o hospodárení miestnej nemocnice. Pretože nešlo o exces z činnosti právnickej osoby (štátu), jeho dôsledkom je nedostatok pasívnej vecnej legitimácie žalovaného ministra.

Najvyšší súd Českej republiky dovolanie žalobcu zamietol. Stotožnil sa so záverom odvolacieho súdu, že o exces nešlo, pretože výrok bol prednesený žalovaným ako ministrom zdravotníctva, teda členom vlády, pričom v jeho právomoci ako ministra bolo informovať verejnosť o skutočnostiach týkajúcich sa činnosti žalobcu ako nešťátneho zdravotníckeho zariadenia. Výrok žalovaného preto nebol vybočením z činnosti právnickej osoby (štátu). Rozhodnutie bolo uverejnené v odbornej tlači¹¹ s právnou vetou: „*Výrok prednesený ministrom v rámci jeho právomoci nevybočuje z plnenia úloh štátu.*“

⁹ Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú zverejnením nesprávnych údajov. *Soudní rozhledy*, č. 7/2007, s. 277 – 278.

¹⁰ Najvyšší súd Českej republiky, uznesenie sp. zn. 30 Cdo 1526/2000 z 28. 7. 2000.

¹¹ Zodpovednosť za zásah do dobrej povesti právnickej osoby vykonaný osobou plniacou úlohy iného. Zodpovednosť ministra za výroky prednesené v rámci jeho právomoci. *Soudní rozhledy*, č. 3/2003, s. 93 – 94.

c/ *Zodpovednosť za obsah správy verejného ochrancu práv*¹²

V ďalšej veci sa žalobca domáhal ospravedlnenia a náhrady nemajetkovej ujmy proti Českej republike – ministerstvu financií podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci s odôvodnením, že verejný ochranca práv o prešetrení jeho podnetu v správe rozoslanej viacerým subjektom uviedol, že žalobca v minulosti „obchádzal predpisy o výkone advokácie“, čo považoval za zásah do svojich osobnostných práv, pretože právnu pomoc za odplatu nikdy neposkytoval. Prvostupňový súd žalobu zamietol pre nedostatok pasívnej legitímácie štátu s odôvodnením, že verejný ochranca práv nevykonáva verejnú moc, pretože jeho právomoci nie sú vynútiteľné, a nevykonáva rozhodovaciu činnosť. Odvolací súd jeho rozhodnutie potvrdil a dodal, že verejný ochranca práv je síce monokratický štátny orgán, avšak rozhodujúce je, že mu nepatrí rozhodovacia právomoc vynútiteľná štátom – výkonom verejnej moci v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenej výkonom verejnej moci je iba vynucovanie vôle vyjadrujúcej verejný záujem, pri ktorom dochádza spravidla k rozhodovaniu o právach a povinnostiach subjektov, voči ktorým štát nie je v rovnom postavení, ale, naopak, koná z vrchnostenskej pozície.

Žalobca podané dovolanie odôvodnil najmä tým, že verejný ochranca práv je štátny orgán s kontrolnou právomocou, je subjektom verejného práva, nekoná ako súkromná osoba, ale v mene štátu, a ak by štát nezodpovedal za škodu spôsobenú verejným ochrancom práv pri výkone jeho právomocí, potom by za takúto škodu nezodpovedal nikto.

Najvyšší súd Českej republiky rozsudky zrušil a konštatoval, že „za ujmu spôsobenú výkonom právomocí verejného ochrancu práv zodpovedá štát podľa zák. č. 82/1998 Sb.“ (rozhodnutie bolo schválené na uverejnenie – RČ. 28/2018). Verejného ochrancu práv považoval za štátny orgán ochrany práva s kontrolnými právomocami nad činnosťou verejnej správy. V odôvodnení ďalej uviedol: „Výkon verejnej moci v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci musí zahŕňať výkon akejkoľvek verejnoprávnej právomoci, ktorá je zákonom štátnemu orgánu zverená vrátane právomoci spočívajúcej napríklad v poskytovaní určitých informácií alebo zverejňovaní správ. Výkon tejto právomoci je potom úradným postupom, ktorý môže viesť k vzniku ujmy a založeniu zodpovednosti štátu za ňu podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.“

d/ *Zodpovednosť za výroky prezidenta*¹³

V tejto veci sa žalobca domáhal postmortálnej ochrany osobnosti svojho starého otca, do ktorej mal zasiahnuť prezident Českej republiky na oficiálnom podujatí, kam bol ako prezident pozvaný, verejne prednesenými výroky, ktoré boli prenášané i médiami (pripísal mu mylne autorstvo článku *Hitler je predseda gentleman* a pripojil k tomu svoje hodnotiace úsudky). Žalovanou bola Česká republika – Kancelária prezidenta republiky.

Prvostupňový súd po zistení, že výroky prezidenta bola poškodená česť starého otca žalobcu, uložil žalovanej doručiť žalobcovi list, ktorým sa za toto konanie prezidenta

¹² Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 4118/2015 z 27. 9. 2016 (RČ. 28/2018).

¹³ Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 5848/2016 z 9. 5. 2018.

„Česká republika ospravedlňuje“ a uverejníť ospravedlnenie na webovej stránke Kancelárie prezidenta. Vec posúdil podľa ustanovení občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. Konštatoval, že aj štát vstupuje do súkromnoprávných vzťahov so súkromnými osobami vo vzťahu „nevyrchnostenskom“, ktorý je založený na rovnosti jeho účastníkov, ako je to aj v tomto prípade, a uviedol: „Štátu sú pričítateľné výroky jeho predstaviteľa, pri ktorých je vzhľadom na ich formu a okolnosti, za ktorých boli prednesené, zrejme, že ide o stanovisko zastávané úradníkom z titulu jeho funkcie, teda oficiálne stanovisko štátu, nie len o súkromný názor úradníka, ktorý nesúvisí s plnením úloh štátu.“ Štát je spôsobilým účastníkom konania o ochranu osobnosti, pričom za neho koná pred súdom jeho organizačná zložka – v tomto prípade Kancelária prezidenta republiky, ktorá v zmysle právnych predpisov zabezpečuje obstarávanie vecí spojených s výkonom právomoci prezidenta. Odvolací súd rozsudok potvrdil, pretože konanie prezidenta, z ktorého povstala žaloba, treba pričítať štátu.

Najvyšší súd Českej republiky však rozsudky oboch súdov zrušil. Nemal pochybnosti o tom, že nejde o osobnú zodpovednosť prezidenta s ohľadom na jeho indemnitu a ani o tom, že žalovaný výrok nebol excesom, pretože konaniu prezidenta po formálnej i obsahovej stránke nechýbal miestny, časový a vecný vzťah k jeho činnosti podmienenej ústavným poriadkom. V prípade, ak výkonom právomocí prezidenta dôjde k neoprávnenému dotknutiu osobnostnej sféry človeka, je však potrebné najprv vymedziť zodpovednosť za takýto zásah, teda stanoviť jej právny rámec, a z toho vyplývajúce určenie zodpovedného subjektu.

Rozsudky okresného i krajského súdu potom dovolací súd zrušil práve preto, že uplatnený nárok oba súdy podradili pod všeobecnú úpravu Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti a neposúdili ho podľa osobitnej úpravy obsiahnutej v zák. č. 82/1998 Z. z., pričom práve posúdenie podľa tejto normy je nevyhnutné a súladné s judikatúrou dovolacieho súdu (Rč. 28/2018). Ak totiž podľa tohto osobitného zákona štát zodpovedá za škodu a nemajetkovú ujmu spôsobenú pri výkone štátnej (verejnej) moci, „účelom dôvetku, pri výkone verejnej moci, je odlišiť od seba situácie, v ktorých by štát zodpovedal za spôsobenú ujmu podľa všeobecnej úpravy deliktneho práva, pretože by ju spôsobil ako subjekt súkromnoprávny, a situácie, v ktorých zodpovedá za ujmu spôsobenú pri výkone (alebo v dôsledku absencie výkonu) verejnej moci, t. j. v ktorých spôsobil ujmu ako subjekt verejného práva vykonávajúci verejnú právomoc“. Zároveň dodal, že: „ako výkon právomoci štátneho orgánu je potrebné v zmysle zákona o zodpovednosti posudzovať aj takú činnosť štátneho orgánu, ktorou štátny orgán realizuje svoju úlohu, hoci nemá priamy vplyv na subjektívne práva a povinnosti“, teda nejde o činnosť rozhodovaciu.

Dovolací súd ďalej poukázal i na to, že hoci v minulosti bola zodpovednosť štátu za ujmu spôsobenú pri výkone verejnej moci vyvodzovaná aj zo všeobecnej úpravy ochrany osobnosti v Občianskom zákonníku, táto prax bola prekonaná rozsudkom veľkého senátu sp. zn. 31 Cdo 3916/2008 z 11.5.2011 (Rč. 125/2011), podľa ktorého „nároky spadajúce pod zákon č. 82/1998 Sb. nie je možné uplatniť z titulu ochrany osobnosti podľa občianskeho zákonníka, pretože úprava zodpovednosti štátu za škodu v zák.

č. 82/1998 Sb. je zároveň špeciálnou úpravou v oblasti ochrany osobnosti tam, kde bolo do týchto práv zasiahnuté pri výkone verejnej moci¹⁴. Podľa tejto normy sa určí aj štátny orgán, ktorý za žalovaný štát koná pred súdom (podľa dovolacieho súdu v tejto veci Ministerstvo financií Českej republiky)¹⁴.

e/ Zodpovednosť za výroky podpredsedu vlády a ministra financií v televíznej relácii¹⁵

V tejto veci sa domáhal žalobca (právnická osoba) proti Českej republike zastúpenej viacerými orgánmi verejnej moci (ministerstvami) primeraného zadostučinenia za nemajetkovú ujmu, ktorá mu mala vzniknúť tým, že pracovníci ministerstva obrany poskytli o žalobcovi nepravdivé informácie ministrovi financií a podpredsedovi vlády, ktorý ich predniesol v televíznej diskusnej relácii. Konanie týchto zamestnancov i ministra žalobca označil za nesprávny úradný postup v zmysle zák. č. 82/1998 Sb. Súd prvého stupňa žalobu zamietol najmä preto, že žalobca nepreukázal presný obsah výrokov prednesených v televízii a vo vzťahu ku konaniu zamestnancov ministerstva obrany z dôvodu, že ujma žalobcovi mohla vzniknúť iba v príčinnej súvislosti s verejným prednesením výrokov v televízii, nie iba oznámením nepravdivých informácií zamestnancami ministerstva obrany ministrovi financií.

Krajský súd rozhodnutie potvrdil a konštatoval, že „*vyhlásenia verejných činiteľov v médiách k veciam verejného záujmu (...) nie sú výkonom štátnej moci*“, takže ich nemožno posudzovať podľa zák. č. 82/1998 Sb. Žalobca v dovolaní označil takéto právne posúdenie veci za nesprávne, pretože nesprávnym úradným postupom je akákoľvek činnosť spojená s výkonom právomocí štátneho orgánu, ak pri nej alebo v jej dôsledku dôjde k pochybeniu.

Najvyšší súd dovolaniu vyhovel. Poukázal na vzťah špeciality právnej úpravy zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci a ustanovení občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti (Rč. 28/2018) a potvrdil svoje už prv vyslovené závery, v ktorých zmysle aj informovanie verejnosti štátom o svojej činnosti môže byť považované za výkon štátnej moci. Znova konštatoval, že „*výkon štátnej moci môže spočívať aj v tom, že štát bude informovať verejnosť o svojej činnosti. Výkonom štátnej moci v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci je výkon akejkoľvek verejnej právomoci, ktorá štátnemu orgánu patrí a výkon tejto právomoci je potrebné posudzovať ako úradný postup, ktorý môže viesť k vzniku ujmy a založeniu zodpovednosti štátu za ňu podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci.*“

Najvyšší súd sa ďalej zaoberal tým, či konanie ministra a podpredsedu vlády v tomto prípade bolo konaním v rámci výkonu právomoci štátneho orgánu a či ho možno štátu pričítať, pretože štát zodpovedá za ujmu, ktorú spôsobili štátne orgány iba v rámci výkonu ich právomoci, t. j. či nejde o exces: „*Zodpovednosť za vzniknutú ujmu sa pričíta štátu vtedy, keď konkrétna konajúca fyzická osoba koná v rámci poverenia vymedzenej*

¹⁴ Po zrušení rozhodnutí okresného a krajského súdu a vrátení veci okresnému súdu následne odvolací súd rozhodnutím z 2. 7. 2020 žalobe vyhovel, pričom orgánom štátu, ktorému patrilo štát zastupovať, bolo Ministerstvo financií Českej republiky.

¹⁵ Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 4704/2018 z 23. 6. 2020.

činnosti štátneho orgánu. Ak je na základe zhodnotenia všetkých okolností konkrétneho prípadu – predovšetkým z hľadiska miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu činnosti – na mieste záver, že sa činnosť použitej osoby už nediala v rámci poverenia vymedzenej činnosti, ale išlo o vybočenie (exces) z tohto rámca, teda o konanie za iného z vlastnej iniciatívy a vo vlastnom záujme, postihujú občianskoprávne sankcie priamo túto fyzickú osobu. Podpredseda vlády ako člen vlády – vrcholného orgánu verejnej moci – je osobou, ktorej je zverený výkon štátnej správy a ktorá v jeho rámci môže spôsobiť škodu alebo nemajetkovú ujmu.“

Najvyšší súd ďalej poukázal i na to, že pojem „nesprávny úradný postup“ je v zmysle záverov ústavnej praxe potrebné vykladať tak, že ním je „každý postup orgánu verejnej moci, ktorý pri jej výkone postupuje v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, či v rozpore so zásadami jej výkonu“¹⁶. Nakoniec sa dovolací súd zaoberal aj tým, ako posúdiť *správnosť úradného postupu* ministra, keď žiadny právny predpis nestanovuje, ako má člen vlády pri informovaní verejnosti postupovať¹⁷. Tu, podľa názoru dovolacieho súdu, „je potrebné vychádzať z toho, že štátnu moc je možné uplatňovať len v prípadoch, v medziach a spôsobom, ktoré ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd). Z materiálneho chápania právneho štátu potom vyplýva, že štát musí niesť zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorými je nezákonne zasahované do základných práv jednotlivcov. Štát totiž nemá v tomto ohľade slobodnú vôľu a nie je možné pripustiť, aby štátne orgány pri výkone svojej právomoci pôsobili ujmu; naopak, treba trvať na tom, aby výkon verejnej moci zasahoval do práv druhých osôb iba vtedy, ak je na to daný zákonný podklad.“ Preto dovolací súd uzavrel, že „nesprávnym úradným postupom tak môže byť aj situácia, keď osoba konajúca za štátny orgán verejne podá nepravdivú informáciu a spôsobí tak ujmu.“ V tomto prípade podpredseda vlády predniesol v diskusnej televíznej relácii výroky, ktoré sa týkali činnosti vlády a boli výkonom štátnej moci. Pretože zodpovednosť štátu je zodpovednosťou objektívnou, nie je rozhodujúce ani to, či si minister bol ich nepravdivosti vedomý.

f/ Výroky prezidenta a kritériá posudzovania excesu¹⁸

V ďalšej veci bol predmetom konania výrok prezidenta Českej republiky vyslovený v televíznej relácii *Týždeň s prezidentom* o žalobcovi, ktorý pracoval na Úrade vlády a prezident (v tom čase predseda vlády) o ňom uviedol, že ho „vyhodil pre neschopnosť“. Žalobca v tejto veci označil za žalovaného Českú republiku – ministerstvo financií – a domáhal sa písomného ospravedlnenia. Výrok považoval za dehonestujúci, pretože z Úradu vlády nebol „vyhodnený pre neschopnosť“, ale, naopak, sám požiadal o skončenie pracovného pomeru dohodou, ktorej uzatvorením sa jeho pracovný pomer aj skon-

¹⁶ Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 36/08 z 8. 7. 2010.

¹⁷ Obdobne aj na Slovensku takáto právna úprava chýba. Pre úplnosť: na Slovensku je v podzákonných alebo dokonca iba interných normách upravené postavenie hovorcov niektorých štátnych orgánov, no aj to bez podrobného určenia ich povinností (napr. § 18 ods. 2 druhá veta, § 22 vyhl. č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy; § 8 ods. 2 Spravovacieho a rokovacieho poriadku Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 500/2019 Z. z. atď.).

¹⁸ Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. IV. ÚS 3076/20 z 2. 2. 2021.

čil. To sa v konaní aj preukázalo, prvostupňový súd žalobe vyhovel a jeho rozhodnutie bolo potvrdené odvolacím súdom. Súdny poukázali na to, že išlo o verejný prejav prezidenta, pretože po formálnej aj obsahovej stránke mal miestny, časový a vecný vzťah k činnosti prezidenta podmienenej ústavným poriadkom. Vystúpenie prezidenta nebolo súkromné, išlo o verejné vystúpenie prezidenta ako štátneho orgánu, za ktoré štát aj zodpovedá. Najvyšší súd Českej republiky¹⁹ dovolanie odmietol, pretože odvolací súd rozhodol v súlade s judikatúrou²⁰. Žalovaná podala ústavnú sťažnosť.

Ústavný súd Českej republiky rozhodnutia všeobecných súdov zrušil. Stotožnil sa so záverom, podľa ktorého verejný prejav prezidenta vysielaný televíziou môže byť považovaný za úradný postup a zakladá tak zodpovednosť štátu. V tejto veci však chýbala vecná súvislosť prejavu s výkonom funkcie prezidenta. Ak prejav prezidenta vybočuje z rámca výkonu jeho funkcie, ani z pohľadu ústavného práva nič nebráni tomu, aby sa prezident zodpovedal ako súkromná osoba podľa predpisov súkromného práva. Na posúdenie tejto otázky je potrebné zaoberať sa nielen časovým kritériom a kritériom fóra, na ktorom bol výrok prednesený, ale aj kritériom obsahu výroku. V tomto prípade existovala nepochybne časová súvislosť s výkonom funkcie, pretože výrok bol prednesený počas funkčného obdobia prezidenta. Existovala aj miestna súvislosť (kritérium fóra, na ktorom bol výrok prednesený), pretože výrok bol prednesený v relácii, v ktorej sa prezident prihovára verejnosti; verejnosť očakáva, že k nej v tejto relácii hovorí ako prezident a prejavy prezidenta určené verejnosti patria medzi činnosti, ktoré dotvárajú výkon funkcie prezidenta. Obsah posudzovaného výroku však nemal s výkonom funkcie žiadnu súvislosť. Výrok sa týkal personálnych otázok na Úrade vlády a udalostí, ktoré nastali v čase, keď nebol prezidentom, ale predsedom vlády; nešlo teda o činnosť prezidenta. Nešlo však ani o nesprávny úradný postup predsedu vlády, pretože ním v čase prednesenia výroku už nebol.

VI. Nad rozdielnosťou prístupov a záverov slovenskej a českej judikatúry

Základný rozdiel prístupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky spočíva vo výbere právneho predpisu, podľa ktorého oba súdy posudzujú nároky z neoprávnených zásahov do cti, dôstojnosti či dobrej povesti osoby výrokmi hovorcov a predstaviteľov štátu pri informovaní médií o činnosti štátu a jeho orgánov. Slovenská rozhodovacia prax tieto prípady posudzuje podľa ustanovení o ochrane osobnosti, česká podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

Pri určení zodpovedného subjektu nadväzne slovenská súdna prax dospieva k záveru, podľa ktorého zodpovedným je orgán štátu, ktorý osobu použil, a nie štát (osoba nekoná priamo v mene štátu); česká k záveru o zodpovednosti štátu, ktorý zodpovedá za výkon verejnej moci štátnymi orgánmi, a teda aj za osoby použité pri jej výkone, pretože aj informovanie o výkone verejnej moci považuje za súčasť jej výkonu a za úradný postup.

¹⁹ Najvyšší súd Českej republiky, uznesenie sp. zn. 30 Cdo 1877/2020 z 31. 8. 2020.

²⁰ Najmä s vyššie uvedenými rozhodnutiami Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 5848/2016 z 9. 5. 2018 a sp. zn. 30 Cdo 4118/2015 z 27. 9. 2016 (Rč. 28/2018).

Zatiaľ čo česká súdna prax svoje posudzovanie zrozumiteľne odôvodnila, slovenská súdna prax dosiaľ záver o potrebe posudzovania týchto prípadov podľa ustanovení o ochrane osobnosti v občianskom zákonníku presvedčivo nevysvetlila a otázkou, či informovanie o činnosti štátu a jeho orgánov je súčasťou výkonu verejnej moci, sa dôsledne nezaoberala.

Pritom vyriešiť a odôvodniť výber právnej normy, podľa ktorej bude vec posúdená, je nevyhnutné vždy, a to aj vtedy, ak sám žalobca svoju žalobu oprie o konkrétne ustanovenie právneho predpisu. Pretože žalobca nie je povinný v žalobe uviesť jej právny dôvod, a ak tak urobí, nie je to pre ďalšie konanie smerodajné (súd nie je viazaný právnym názorom účastníkov), súd sa musí zaoberať posúdením uplatneného nároku zo všetkých do úvahy prichádzajúcich právnych dôvodov, ak to umožňuje žalobcom opísaný skutok a výsledky vykonaného dokazovania²¹.

Argumentácia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v prvom popisovanom prípade sa odvíjala od konštatovania, že hovorca (Policajného zboru) poskytol informácie médiám nie ako zástupca štátu (nešlo o priame zastupovanie štátu), ale titulom výkonu služobného pomeru vo vzťahu priamej podriadenosti štátnemu orgánu (ministerstvu), v dôsledku čoho za porušenie povinností zo služobného pomeru hovorcu Prezídia Policajného zboru je daná priama zodpovednosť ministerstva vnútra. Základom argumentácie na určenie zodpovedného subjektu tu (zrejme) bolo skúmanie služobného pomeru hovorcu s výsledkom, podľa ktorého je rozhodujúce, kto hovorcu použil, a ak ho použil jeho služobný úrad, ten je zodpovedný za jeho výrok. Ak však Najvyšší súd SR uzavrel, že nešlo o priame zastupovanie štátu, nezohľadnil, že služobný pomer (hovorcu) sa zkladá k štátu (a nie k služobnému úradu).

V druhej diskutovanej veci (zodpovednosť za výroky ministra) Najvyšší súd Slovenskej republiky síce sám konštatoval, že sporný výrok ministra je výrokom osoby reprezentujúcej orgán verejnej moci pri výkone tejto moci, avšak ďalej už z tohto zistenia žiadne závery nevyvodil. Tak ako v prvej veci, aj tu posúdil nárok žalobcu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. Poukázal na to, že nároky vyplývajúce z neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti sú pojmovo odlišné od nárokov na náhradu škody, no nedocenil, že podstata a zmysel náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do cti, dôstojnosti či dobrej povesti v Občianskom zákonníku a v zák. č. 514/2003 Z. z. sú rovnaké – ide o satisfakciu za zásah do osobnostných práv. Ani v tejto veci Najvyšší súd Slovenskej republiky presvedčivo nevysvetlil, prečo uplatnený nárok nemá byť posúdený podľa zák. č. 514/2003 Z. z. Aplikujúc na ňu Občiansky zákonník (zrejme) za použitia všeobecných princípov občianskeho práva dospel k záveru, že aj za výroky ministra zodpovedá ministerstvo ako právnická osoba (zrejme preto, že ministra použilo ministerstvo na plnenie svojich úloh). Pritom záver o tom, že informovanie médií o činnosti štátu a jeho orgánov hovorcami a ústavnými činiteľmi je konaním osôb reprezentujúcich orgán verejnej moci pri výkone tejto moci, zrejme sporný ani v slovenskej súdnej praxi nie je²².

²¹ Napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky, uznesenie sp. zn. 6 Cdo 149/2011 z 26. 9. 2012.

²² Podobne aj v inej veci bolo o výrokoch predstaviteľov Policajného zboru na tlačovej besede pri informovaní verejnosti o činnosti polície bolo konštatované, že tieto sú „súčasťou plnenia úloh orgánu verejnej moci a teda

Závery českej rozhodovacej praxe možno zhrnúť tak, že zodpovednosť za zásahy do cti, dôstojnosti alebo dobrej povesti výrokmi hovorcov alebo ústavných činiteľov pri informovaní o činnosti štátu (jeho orgánov) má byť posudzovaná podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci, pretože takéto informovanie je súčasťou výkonu verejnej moci. Výkon štátnej moci je chápaný široko – je ním výkon akejkoľvek verejnej právomoci, ktorá štátnemu orgánu patrí, a môže preto spočívať aj v informovaní verejnosti štátom o svojej činnosti. Aj výkon tejto právomoci je úradným postupom, ktorý môže byť správny alebo nesprávny. Nesprávny je vtedy, ak osoba verejne podá nepravdivú informáciu. To môže viesť k vzniku ujmy a založeniu zodpovednosti štátu za ňu podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci. Z uvedeného logicky vyplýva aj to, že ak sa tieto nároky posudzujú podľa zákona o zodpovednosti za výkon verejnej moci, potom je vylúčené posudzovať ich podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti.

Zhoda v českej i slovenskej rozhodovacej praxi však panuje v posudzovaní excesu aj vo vzťahu k týmto prípadom. O excus ide, ak konanie fyzickej osoby, ktorá výroky predniesla, nemalo miestny, časový a najmä vecný vzťah k plneniu vymedzenej činnosti v rámci poverenia tejto osoby, teda osoba konala z vlastnej iniciatívy a vo vlastnom záujme. Vtedy je zodpovednou priamo táto osoba, iba ju postihujú občianskoprávne sankcie, pričom nárok žalobcu sa posúdi podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti.

K záverom slovenskej súdnej praxe sa žiada dodať, že ich problematickosť sa zväčšuje pri posudzovaní zodpovednosti za výroky niektorých ďalších osôb – napríklad predsedu vlády či podpredsedu vlády, ktorý súčasne nie je ministrom, za ktoré by mal potom zodpovedať (keďže vláda nemá právnu subjektivitu) zrejme ako právnická osoba Úrad vlády²³, za výroky verejného ochrancu práv Kancelária verejného ochrancu práv²⁴, za konanie prezidenta Kancelária prezidenta Slovenskej republiky²⁵ atď. Tu však už

*štátu*⁴⁴ (Okresný súd Bratislava II. v rozsudku sp. zn. 10 C 322/2007 z 7. 3. 2013; tomuto predchádzalo skoršie rozhodnutie sp. zn. 10 C 322/2007 z 7. 5. 2009, rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 15 Co 84/2010 z 14.9.2011 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 5/2012, ktorým bolo dovolanie žalobcu odmietnuté). Žalobca sa v tejto veci domáhal ochrany osobnosti podľa OZ, žalovaným bolo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, žaloba bola zamietnutá pre nepreukázanie neoprávnenosti zásahu. V odôvodnení rozhodnutia bolo uvedené i to, že posúdenie veci podľa zák. č. 514/2003 Z. z. nie je vylúčené, ak by „*prišlo k nesprávnemu úradnému postupu (zákon nevylučuje aj iné prípady nesprávneho úradného postupu než tie, ktoré príkladmo vymenoval)*“⁴⁵. Rozsudok nebol napadnutý opravným prostriedkom.

²³ Úrad vlády je ústredným orgánom štátnej správy a právnickou osobou; plní (najmä) úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti vlády, rovnaké úlohy plní aj pre predsedu vlády ako jeho výkonný orgán a plní aj úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti pre podpredsedu vlády, ktorý neriadí ministerstvo a pre jeho štátneho tajomníka (§ 1b, § 21 písm. a/, § 35 ods. 1 zák. č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy).

²⁴ Kancelária verejného ochrancu práv je právnickou osobou, ktorá ako rozpočtová organizácia plní úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti verejného ochrancu práv (§ 27 zák. č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv).

²⁵ Kancelária prezidenta Slovenskej republiky je právnickou osobou, ktorá ako rozpočtová organizácia zabezpečuje veci spojené s výkonom funkcie prezidenta vyplývajúce z Ústavy Slovenskej republiky, ústavných zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov a s politickou a verejnou činnosťou prezidenta (§ 1 zák. č. 16/1992 Zb. o Kancelárii prezidenta Slovenskej republiky).

vzniká zrejماً pochybnosť o správnosti a udržateľnosti tejto konštrukcie pričítania zodpovednosti, pretože prezident Slovenskej republiky zjavne nie je používaný Kanceláriou prezidenta na plnenie jej úloh²⁶. Pritom je zároveň nepochybné, že všetky tieto prípady majú rovnakú podstatu, a ich riešenie by sa preto nemalo líšiť v závislosti od toho, o ktorú z uvedených osôb ide.

Závery českej súdnej praxe sa tak javia nielen logickými a ucelenejšími, ale aj presvedčivejšími a prehľadnejšími, pričom nepochybne poskytujú aj väčšiu istotu pri reálnej ochrane základných práv žalobcu v prípadoch protiprávneho konania predstaviteľov štátu zasahujúceho do osobnostných práv.

VII. Záver

Jednoznačné, predvídateľné a správne vyriešenie otázky pasívnej vecnej legitímácie subjektu zodpovedného za zásahy do cti, dôstojnosti či dobrej povesti, pri informovaní verejnosti o činnosti štátnych orgánov a štátu, je predpokladom nielen úspechu žalobcu v súdnom konaní, ale aj naplnenia požiadavky právnej istoty. Slovenská súdna prax je však v tejto otázke nejednotná a stále sa vyvíja²⁷.

Pritom ujma na cti, dôstojnosti či dobrej povesti, ku ktorej môže dôjsť výrokmi hovorcov a predstaviteľov štátu, ktoré sú následne šírené masovými médiami, môže byť mimoriadne intenzívna a naliehavo vyžadujúca reparáciu. Pretože samotné médiá, ktoré ďalej rozširujú tieto výroky v nezmenenej podobe²⁸, v zásade za ujmu na osobnostných právach poškodených osôb nezodpovedajú²⁹, jediným zodpovedným ostáva pôvodca informácie.

²⁶ Prezident je hlavou Slovenskej republiky, Slovenskú republiku reprezentuje navonok i dovnútra (čl. 101 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky).

²⁷ Ako to konštatoval Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. II. ÚS 261/2019-48 z 27. 8. 2020.

²⁸ Podľa § 5 ods. 2 písm. a/ zák. č. 167/2008 Z. z. tlačový zákon vydavateľ periodickej tlače nezodpovedá za obsah informácie, ktorú poskytol ústavný činiteľ, orgán verejnej moci, rozpočtová organizácia, príspevková organizácia zriadená orgánom verejnej moci alebo právnická osoba zriadená zákonom, ak je táto informácia uverejnená v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve v pôvodnom znení a jej spracovaním pre uverejnenie sa nezmenil jej pôvodný obsah.

²⁹ V súlade s rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva tlač musí mať možnosť spoliehať sa na obsah oficiálnych správ bez toho, aby vykonala vlastné šetrenie, pretože iba tak môže plniť svoje úlohy. Samozrejme, aj v týchto prípadoch sa zohľadňuje nielen autorita zdroja, ale aj to, či novinári konali v dobrej viere s cieľom poskytnúť presné a dôveryhodné informácie v súlade s novinárskou etikou, či v danom prípade existovali zvláštne dôvody, pre ktoré novinárov možno zbaviť povinnosti overiť si skutkové tvrdenia, ktoré prevzali, či mohli rozumne považovať zdroj tvrdení za spoľahlivý, pričom čím je tvrdenie závažnejšie, tým pevnejší musí byť jeho skutkový základ. Ide tu vo svojej podstate o zodpovednosť vydavateľa za uverejnené prevzaté tvrdenia (citácie), pri ktorých je vždy nevyhnutné zohľadniť aj charakteristiku ich pôvodcu; zhodne aj Ústavný súd Slovenskej republiky, napr. nález sp. zn. IV. ÚS 284/2012 z 6. 6. 2013, podľa ktorého „*novinári nemôžu znášať zodpovednosť za to, že šíria informácie poskytnuté orgánmi štátu* (pozn. v tomto prípade vysokými funkcionármi Policajného zboru), *pretože to je ich úloha a poslanie; naopak je na orgánoch štátu, aby zväzili, ktoré informácie a v akom rozsahu možno prostredníctvom masmédií verejnosti sprístupniť v súlade s právnymi predpismi*“, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 107/2010 z 28. 10. 2010, či rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 7 Co 207/2010 z 19. 2. 2013, atď. K rozhodovacej praxi EStP v týchto otázkach podrobne napr.: KMEC, J. – KOSAŘ, D. – KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 1067 a nasl.

Zatiaľ čo slovenská súdna prax svoje doterajšie závery vyslovila bez presvedčivého odôvodnenia, rozhodovacia prax Najvyššieho súdu Českej republiky formuluje inšpiratívne závery, ktoré sú aplikovateľné aj v prostredí nášho právneho poriadku. Zodpovednosť za zásahy do cti, dôstojnosti alebo dobrej povesti výrokmi hovorcov a ústavných činiteľov pri informovaní o činnosti štátu a jeho orgánov je namiesto aj u nás posudzovať podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci, pretože niet dôvodu takéto informovanie nepovažovať za súčasť výkonu verejnej moci. Dôsledkom prijatia tohto riešenia je potom i záver o pasívnej vecnej legitímácii štátu v týchto sporoch a zároveň aj o tom, že všeobecné ustanovenia o ochrane osobnosti sa použijú iba pri excese na zodpovednosť použitej osoby. Tieto závery majú potom rovnako postihovať výroky hovorcov a ústavných činiteľov, ako aj tlačové správy a ďalšie výstupy pre médiá o činnosti štátu a jeho orgánov³⁰.

Bez ohľadu na to, ku ktorému záveru sa nakoniec naša súdna prax prikloní, resp. akým smerom sa bude rozvíjať, jej súčasný stav je nevyhovujúci a závery nepresvedčivé. To všetko napriek zrejmej požiadavke, aby v právnom štáte existovala možnosť spoliehať sa na to, že štát poskytne občanom efektívnu ochranu ich práv v súlade s platnou právnou úpravou.³¹

Literatúra

- DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky*. 2. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2019, ISBN 978-80-89603-74-9
- DRGONEC, J. *Metamorfózy náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci*. *Zo súdnej praxe*, č. 5/2014, ISSN 1335-177X
- GERLOCH, A. *Teórie práva*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-80-7380-023-9
- HURDÍK, J. – LAVICKÝ, P. – TELEC, I. *Občianske právo hmotné I. Obecná časť, Ochrana osobnosti*. BVŠP, 2008, ISBN 978-80-89363-06-3
- JAKUBÁČ, R. *Zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2006, ISBN 978-80-8168-462-3
- JAKUBÁČ, R. *Judikatúra vo veciach zodpovednosti štátu*. Bratislava : Iura Edition, 2013, ISBN 978-80-676-2
- JAKUBÁČ, R. *Pasívna vecná legitímácia v sporoch o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom*. *Justičná revue*, č. 3/2013, ISSN 1335-6461
- KIRSTOVÁ, K. – VOJČÍK, P. *Občianske právo hmotné*. Druhý diel. Košice : Echoservis, 1993, ISBN: 80-88744-00-8
- KMEC, J. – KOSAŘ, D. – KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-365-3
- KNAP, K. *K problematice odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím*. *Socialistická zákonost*, č. 6/1965

³⁰ Riešenie týchto otázok má zásadný dosah na žalobcov: v prípade aplikácie zák. č. 514/2003 Z. z. sa napr. vyžaduje predchádzajúce prerokovanie nároku (§ 15, § 16), bez ktorého už len z tohto dôvodu je namiesto žalobu zamietnuť. Opatrný žalobca v tejto situácii bude zjavne postupovať tak, že svoj nárok predbežne prerokuje a žalovať bude jednak štátny orgán s právnou subjektivitou a jednak štát s označením rovnakého orgánu, ktorý zaň koná, voči oboch sa bude domáhať toho istého, hoci je zrejme, že uspieť bude môcť iba raz. Odhliadnuc od toho, že je to pre žalobcu iba zbytočná komplikácia, tento prístup bude navyše komplikovať i priebeh aj tak zložitého súdneho konania.

³¹ Ústavný súd Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 16/95. Cit. podľa: DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky*. 2. vyd. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 281.

- KNAP, K. – ŠVESTKA, J. – JEHLIČKA, O. – PAVLÍK, P. – PLECITÝ, V. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. Praha : Linde, 1996, ISBN 80-7201-029-8
- KNAPP, V. Poznámky o tom, za co stát odpovídá a za co neodpovídá. *Právnícké štúdie*, č. 4/1969, ISSN 0551-9039
- KOLBA, J. – ŠULÁKOVÁ, M. *Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci*. Praha : Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-027-7
- KRÁLÍK, J. Kontrolná moc – systémový prvok verejnej moci vo verejnej správe. *Štát a právo*, č. 1/2014, ISSN 1339-7753
- LUBY, Š. *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom práve*. Zv. II. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1958
- LUBY, Š. *Zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím de lege ferenda*. *Právny obzor*, č. 7/1966, ISSN 0032-6984
- LUBY, Š. *Zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutím alebo úradným postupom*. Bratislava : Obzor, 1971
- ONDRUŠ, R. *Přehled judikatury – Odpovědnost státu za nesprávný výkon veřejné moci*. Praha : ASPI Publishing, 2004, ISBN 80-7160-002-4
- POSLUCH, M. – CIBULKA, L. *Štátne právo slovenskej republiky*. Bratislava : PF UK, 1994, ISBN 80-7160-002-4
- PLANK, K. *Zodpovednosť štátu za nezákonné rozhodnutie*. *Právny obzor*, č. 3/1969, ISSN 0032-6984
- PRUSÁK, J. *Teória práva*. Bratislava : PF UK 1995, ISBN 80-7160-080-6
- Sborník stanovisek, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí Nejvyšších soudů ČSSR, ČSR a SSR 1970 – 1983, IV. NS ČSSR. Praha : SEVT, 1986
- SVOBODA, J. a kol. *Občiansky zákonník. Komentár*. Bratislava : Eurounion, 2004, ISBN 80-88984-64-5
- ŠVESTKA, J. – ČEŠKA, Z. Jak upravit odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím. *Právník*, č. 4/1965, ISSN 0231-6625
- TITLOVÁ, M. – MEDELSKÝ, J. *Zákon o Policajnom zbore. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, Bratislava, 2017, ISBN 978-80-8168-577-4
- VLK, V. Otevíra se nový prostor pro odškodňování morální újmy při zásazích státu? *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2010, ISSN 1210-6348
- VOJTEK, P. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, ISBN 978-7400-427-8
- Zodpovednosť ministra za výroky prednesené v rámci jeho právomoci. *Soudní rozhledy*, č. 3/2003, ISSN 1211-4405
- Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú zverejnením nesprávnych údajov. *Soudní rozhledy*, č. 7/2007, ISSN 1211-4405

Rozhodnutia súdov:

- Ústavný súd Slovenskej republiky, uznesenie sp. zn. I. ÚS 137/07 z 23. 8. 2007
- Ústavný súd Slovenskej republiky, nález sp. zn. IV. ÚS 107/2010 z 28. 10. 2010
- Ústavný súd Slovenskej republiky, nález sp. zn. IV. ÚS 284/2012 z 6. 6. 2013
- Ústavný súd Slovenskej republiky, uznesenie sp. zn. III. ÚS 666/2016 z 11. 10. 2016
- Ústavný súd Slovenskej republiky, nález sp. zn. II. ÚS 261/2019 z 27. 8. 2020
- Najvyšší súd Československej socialistickej republiky, rozsudok sp. zn. 6 Cz 192/66 z 14. 12. 1966 (R 48/1967)
- Najvyšší súd Československej socialistickej republiky, rozsudok sp. zn. 6 Cz 89/68 z 28. 1. 1969 (R 65/1969)
- Najvyšší súd Československej socialistickej republiky, Stanovisko občianskoprávneho kolégia NS ČSSR z 18. 11. 1970, Cpj 87/70 (R 55/1971)
- Najvyšší súd Československej socialistickej republiky, rozsudok sp. zn. 1 Cz 7/81 z 31. 3. 1981
- Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 2 Cdo 94/02 z 25. 2. 2003 (R 87/2004)
- Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 2 Cdo 11/2005 z 30. 6. 2005
- Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 4 Cdo 93/2008 z 30. 9. 2008
- Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 3 Cdo 201/2007 z 30. 7. 2008

Najvyšší súd Slovenskej republiky, uznesenie sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. 4. 2011
Najvyšší súd Slovenskej republiky, uznesenie sp. zn. 6 Cdo 149/2011 z 26. 9. 2012
Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 3 Cdo 176/2012 z 26. 9. 2013 (R 127/2014)
Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 3 Cdo 228/2012 z 26. 9. 2013 (R 128/2014)
Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 7 Cdo 126/2013 z 30. 9. 2014 (R 75/2015)
Najvyšší súd Slovenskej republiky, uznesenie sp. zn. 3 Cdo 131/2017 z 17. 10. 2018
Najvyšší súd Slovenskej republiky, uznesenie sp. zn. 5 Cdo 132/2018 z 30. 5. 2019
Krajský súd v Bratislave, rozsudok sp. zn. 15 Co 84/2010 z 14.9.2011
Krajský súd v Bratislave, rozsudok sp. zn. 7 Co 207/2010 z 19. 2. 2013
Krajský súd v Bratislave, rozsudok sp. zn. 6 Co 189/2015 z 15. 2. 2017
Krajský súd v Košiciach, rozsudok sp. zn. 5 Co 248/2017 z 12. 12. 2017
Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. II. ÚS 1191/2008 z 14. 4. 2009
Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. Pl. ÚS 36/08 z 8. 7. 2010
Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. IV. ÚS 3076/20 z 2. 2. 2021.
Najvyšší súd Českej republiky, uznesenie sp. zn. 30 Cdo 1526/2000 z 28. 7. 2000
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 79/2001 z 29. 11. 2001
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 21 Cdo 454/2002 z 14. 1. 2003
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 21 Cdo 1148/2002 z 24. 2. 2003
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 73/2003 z 11. 12. 2003
Najvyšší súd Českej republiky, uznesenie sp. zn. 25 Cdo 482/2005 z 31. 8. 2005
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 2712/2005 z 22. 6. 2006
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 25 Cdo 2840/2004 z 20. 12. 2006
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 1638/2007 z 31. 1. 2008
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 25 Cdo 3929/2009 z 25. 2. 2010
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn.28 Cdo 1987/2009 z 3. 3. 2011
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok veľkého senátu sp. zn. 31 Cdo 3916/2008 z 11. 5. 2011 (R 125/2011)
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 1509/2011 z 3. 10. 2011
Najvyšší súd Českej republiky rozsudok sp. zn. 28 Cdo 2081/2011 z 18. 10. 2011
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 25 Cdo 1855/2012 z 25. 6. 2013
Najvyšší súd Českej republiky, uznesenie sp. zn. 30 Cdo 4207/2013 z 11. 11. 2015
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 4118/2015 z 27. 9. 2016 (R 28/2018)
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 5848/2016 z 9. 5. 2018
Najvyšší súd Českej republiky, uznesenie č. k. 30 Cdo 4066/2018 z 29. 4. 2020 (R 96/2021)
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 30 Cdo 4704/2018 z 23. 6. 2020
Najvyšší súd Českej republiky, rozsudok sp. zn. 25 Cdo 705/2019 z 23. 3. 2020 (R 97/2021)
Najvyšší súd Českej republiky, uznesenie sp. zn. 30 Cdo 1877/2020 z 31. 8. 2020.